

Μακεδονικά

Τόμ. 28 (1992)

Περιπέτεια του Αναστάσιου Δ. Καρατάσου στην
Θεσσαλονίκη το 1873

Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος

doi: [10.12681/makedonika.140](https://doi.org/10.12681/makedonika.140)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπάγγελος Ι. Α. (1992). Περιπέτεια του Αναστάσιου Δ. Καρατάσου στην Θεσσαλονίκη το 1873. *Μακεδονικά*, 28, 111-119. <https://doi.org/10.12681/makedonika.140>

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΡΑΤΑΣΟΥ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟ 1873

Στὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐγγράφων ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἐν Θεσσαλονικίᾳ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον, εὐρίσκεται καὶ ἡ ἀλληλογραφία ποὺ ἀναφέρεται σὲ περιπέτεια τοῦ Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου στὴν Θεσσαλονικίᾳ τὸ 1873¹.

Ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἦταν υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου, ὁ ὁποῖος ὀργάνωσε τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα στὴν Χαλκιδική τὸ 1854. Ἐφερε τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ του Τάσου Καρατάσου, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς βασικοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ναούσης τὸ 1822, μὲ ἀξιόλογη συμμετοχὴ καὶ στίς πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις στὴν Νότια Ἑλλάδα.

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ δημοσιεύμενο ἐγγράφο τοῦ τότε Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἀνήκεν «εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραριθμῶν μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου... μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου (1872)... καθ' ἣν ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεςις». Ἀκολούθησε δηλαδὴ καὶ αὐτὸς τὴν οἰκογενεϊκὴ παράδοση τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπαγγέλματος.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσή του ἀπὸ τὸν Στρατὸ ἄρχισε μίᾳ σειρά ταξιδιῶν, ἀπὸ τὸν Αὐγούστου 1872, μὲ σταθμοὺς στὴν Θεσσαλονικίᾳ, Νάουσα, Βέροια, Βόλο καὶ Ἄγιον Ὄρος.

Γύρω στὶς 20 Ἰανουαρίου 1873, προερχόμενος ἐκ Βόλου, ἐφθασε στὴν Θεσσαλονικίᾳ μὲ σκοπὸ νὰ ἀνανεώσῃ τὸ διαβατήριό του καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ ταξίδι του πρὸς Κωνσταντινούπολη.

Ἀπὸ τὰ ἐγγράφα ποὺ δημοσιεύουμε δὲν προκύπτουν οἱ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους πραγματοποιήσε τὰ ταξίδια αὐτὰ ὁ Ἀναστάσιος· ἡ φήμη ὅμως τῆς οἰκογενείας του, ἡ στρατιωτικὴ ιδιότητά του καὶ ἡ χρονικὴ ἀπόσταση τῶν δεκαεννέα μόλις ἐτῶν ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ 1854, θὰ πρέπει ἴσως νὰ ὀδηγήσουν καὶ τὴν δική μας σκέψη, ὅπως καὶ τὴν τῶν τότε Θεσσαλονικέων, στὴν πιθανότητα νὰ ἦταν δραστηριοποιημένος γιὰ κάποια ἐπαναστατικὴ προετοιμασία.

---

1. Φάκ. 1873/36-2 «Προξενικά Θεσσαλονίκης, Ἰωαννίνων, Καβάλας κ.ἄ.». Ἡ ἔρευνά μας ἐγίνε τὸν χειμῶνα 1973-1974. Τὴν τότε διευθύντρια τοῦ Ἀρχείου κ. Δόμνα Δοντᾶ εὐχαριστῶ θερμῶς.

Στις 5 Φεβρουαρίου τοῦ 1873, ἐνῶ ὁ Ἀναστάσιος βρισκόταν «ἐξωθεν τοῦ ξενοδοχείου Βενεδέτου ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ τῆς πόλεως δόξῃ», συνελήφθη ἀπὸ τὴν ἀστυνομία καὶ ὁδηγήθηκε στὸ Διοικητήριον τὸν κράτησαν δύο ὄρες περίπου, τοῦ ἔκαναν σωματικὴ ἔρευνα, τὸν ἀνέκριναν καὶ ἀκολούθως τὸν ἀπέστειλαν μὲ συνοδεία στὸ Ἑλληνικὸ Πρόξενο. Τὴν ἐπομένη ὁ Πρόξενος ζήτησε ἐξηγήσεις ἀπὸ τὸ Διοικητήριον γιὰ τὴν σύλληψη· ὡς ἀπάντησι ἐζητήθη «ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποπομῆ τοῦ Καρατάσου, συνεπεία ἐγγράφου καταγγελίας τῆς ἀστυνομίας ὅτι ἔκανεν ἀτόπους τινὰς ὁμιλίας καὶ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου καὶ συγχρόνως διότι ἐγεννήθησαν ὑπόνοιαι μὴ τυχὸν εἶναι λιποτάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ διὰ τοῦτο συλληφθεὶς ἐστάλη εἰς τὸ Πρόξενο».

Τὴν ἴδια ἡμέρα, 6 Φεβρουαρίου, ὁ Ἀναστάσιος υπέβαλε ἐγγραφή «διαμαρτύρησιν» πρὸς τὸ Πρόξενο ζητώντας νὰ διαβιβασθῆ πρὸς τὸ Διοικητήριον, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἀπαιτοῦσε ἰκανοποίηση.

Ὁ Πρόξενος τοῦ συνέστησε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ὁ Ἀναστάσιος τὴν 13ῃ Φεβρουαρίου, ἀναχωρήσας πρὸς Δαρδανέλλια-Κωνσταντινούπολη.

Στις 14 Φεβρουαρίου ὁ Πρόξενος συνέταξε σχετικὴ ἀναφορὰ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, στὴν ὁποία συνήψε καὶ ἀντίγραφο τῆς «διαμαρτυρήσεως» τοῦ Ἀναστασίου. Ὡς πιθανὴ αἰτία τῆς περιπετειᾶς τοῦ Καρατάσου προβάλλει καὶ τὸ νὰ «ὑπεκινήθη ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ Μεχμέτ Δορζέ, λόγῳ ἐκδικήσεως, διότι τὸν ἀδελφόν του ὁ Τσάμης Καρατάσος πολιορκήσας ἐν Συκιᾷ, τὸ 1854, ἔκαυσε ζῶντα μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας»².

1. Προφανῶς ἐννοεῖ τὴν σημερινὴ Ἐγνατία ὁδὸ.

2. Ὁ Τσάμης Καρατάσος ἄρχισε τὸ κίνημά του ἀποβιβαζόμενος στὴν Σιθωνία καὶ ἐπιτιθέμενος στὴν τουρκικὴ φρουρὰ τῆς Συκιᾶς. Οἱ Τούρκοι ἀντέταξαν τὴν τελευταία ἀμυνὰ τους ὀχυρωμένοι στὸν ἐνοριακὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σὲ ἕνα λοφίσκο στὴν μέση τοῦ χωριοῦ. Μετὰ τὴν ἀρνήσι τους νὰ παραδοθῶν ὁ ναὸς πυρπολήθηκε καὶ οἱ ἐγκλιστοὶ ἐξοντώθηκαν. Σχετ. βλ. Παναγ. Σταμόου, Σύνοψις τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡρωϊκῶν τῆς Χαλκιδικῆς ἀγώνων, Θεσσαλονίκη 1954, σσ. 15-16. Ἰωάν. Μαμλάκη, Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Τσάμη Καρατάσου στὴ Χαλκιδικὴ τὸ 1854, «Χρονικὰ τῆς Χαλκιδικῆς» 4 (1962) 157. Ὁ Σταμόου, ἑ.ἀ., σ. 15, ἀναφέρει ὅτι «ἐν Συκιᾷ εὐρίσκοντο ἑκατὸν τεσσαράκοντα Τούρκοι στρατιῶται, Καρατζοβιληδες καλούμενοι, ὡς προερχόμενοι ἐκ Καρατζόβας, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Μπεοπούλου τινὸς υἱοῦ τοῦ Ντουζή». Δὲν ἀναφέρει τὴν προέλευσι τῆς πληροφορίας του, δὲν ἀποκλείεται ὁμοῦ τὰ ὀνόματα «Ντουζή» καὶ «Δορζέ» νὰ εἶναι μεταγραφῆς τοῦ ἴδιου τουρκικοῦ ὀνόματος. Ὁ Ἰδιος συγγραφεὺς στὸ ἔργο του, Ἡ ἡρωϊκὴ Κασσάνδρα ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, Ἀθῆναι 1961, σ. 72, σημ. 152, γράφει ὅτι «μεταξὺ τῶν φονευθέντων Τούρκων ἐν τῷ ναφῆτῳ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Βαλῆ Θεσσαλονίκης Χατζῆ Χαρήρ βῆε τὸ ἀναφερόμενον ὡς Μπεόπουλον ὑπὸ τοῦ Χρυσανθίδου». Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀθα-

Τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ζήτησε πληροφορίες ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν γιὰ τὸν Ἀναστάσιο καὶ στὶς 3 Ἀπριλίου 1873 ἔστειλε ὁδηγίες στὸν ἐν Θεσσαλονίκη Πρόξενο γιὰ τὸν χειρισμὸ τοῦ θέματος, τοῦ ὁποῖου τὴν κατάληξη δὲν γνωρίζουμε.

Γιὰ τὸν Ἀναστάσιο Δ. Καρατάσο οἱ πληροφορίες ποὺ ἔχουμε εἶναι ἐλάχιστες¹.

Παραθέτουμε τὰ ἐγγράφα τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν διατηρώντας τὴν ὀρθογραφία τους.

Βασιλικὸν Ἑλληνικὸν Πρόξενεῖον

ἐν Θεσσαλονίκη

Ἐν Θεσσαλονίκη τῇ 14ῃ Φεβρουαρίου 1873

Ἄρ. πρωτ. 143

συν. 1

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν².

Ἐκ τῆς ᾗδε ἐν ἀντιγράφῳ ὑποβαλλομένης ἀναφορᾶς τοῦ κυρίου Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου πρὸς τὸ Πρόξενεῖον θέλει πληροφορηθῆ τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον περὶ τοῦ δυσαρέστου γεγονότος τῆς συλλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐγκωρίας ἀστυνομίας, τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνεργήθη καὶ τὰς συνοδουσᾶς αὐτὴν περιστάσεις.

Τὴν ἐπιούσαν ἐζητήσαμεν τὸν λόγον τῆς συλλήψεως τοῦ Καρατάσου καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιρεθέντων ἀπ' αὐτοῦ ἀντικειμένων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐκτελεσάντων τὴν σύλληψιν καὶ κράτησιν τοῦ Καρατάσου ἀνευ ἀποχωρῶντος λόγου ὑπὸ τὰς καταγγελλομένας περιστάσεις.

Ἀθήμερον μᾶς ἐστάλη τακρίριον³ τοῦ Γενικοῦ Διοικητηρίου, δι' οὗ ζητεῖται ἡ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποπομπὴ τοῦ Καρατάσου συνεχεῖς ἐγγράφου καταγγελίας τῆς ἀστυνομίας ὅτι δῆθεν ἔκανεν ἀτόπους τινὰς ὁμιλίας καὶ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Τσάμη Καρατάσου καὶ συγχρόνως διότι ἐγεννήθησαν ὑπόνοια μὴ τυχόν εἶναι λιποτάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ διὰ τοῦτο δῆθεν συλληφθεὶς ἐστάλη εἰς τὸ Πρόξενεῖον.

Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἀναστάσιον Καρατάσον συνεβούλευσα νὰ ἀπέλθῃ ἐντεῦ-

θανασίου ἐπισκευάσθηκε τὸ 1861 μὲ δαπάνες τοῦ Τσ. Καρατάσου» βλ. Ἰωακ. Παπαγγέλου, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 170.

1. Γνωρίζουμε μόνον ὅτι ἦταν ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ Τσάμη. Βλέπε Ἰ. Πετρώφ, Περίδοξος Κλεφτουριά τῆς Μακεδονίας (ἐπιμέλεια Γ. Χ. Χιονίδης), Θεσσαλονίκη 1972, σ. 97, ὅπου καὶ τὸν χαρακτηρίζει ὡς «νῦν ταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ».

2. Στὴν σφραγίδα πρωτοκολλήσεως τοῦ ἐγγράφου σημειώνεται: ἐλήφθ. 20 Φεβρ. 1873, πρωτ. ἀρ. 1006.

3. Ρηματικὴ διακοίνωση.

θεν ἀφοῦ μάλιστα πρὸ ἡμερῶν εἶχε λάβει τὸ ἐξωτερικόν του διαβατήριον καὶ τὸν ἐσωτερικὸν τεσκερὲν¹ δι' Ἑλλήσποντον καὶ ἀληθῶς ἀπῆλθεν ἐντεῦθεν χθές μεταβαίῶν εἰς Δαρδανέλλια καὶ ἐκείθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Εἰς δὲ τὴν τοιαυτὴν Ἀρχὴν ἀφοῦ καὶ προφορικῶς παρέστησα τὸ ὅλως ἀδικαιολόγητον καὶ παρὰ νόμον τῆς συλλήψεως ταύτης ὅπως ἐνηργήθη ἀπηύθυνα καὶ τακρίριον συνοδεῦον τὴν ἀναφορὰν τοῦ Καρατάσου δι' οὗ πειροῦμαι νὰ καταδείξω ὅτι μᾶλλον ἰδιωτικὴ σκευωρία ἢ ἐχθροπάθεια ἢ λόγιοι ἀστυνομικοὶ ὑπηγόρευσαν τὴν γενομένην σύλληψιν καὶ ζητῶν τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων παρουσίᾳ καὶ τοῦ διερχομένου ὅπως ἀποκαλυφθῶσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ αἰτία τὰ παραγαγόντα τὰς ὑπονοίας καὶ τὰ πρόσωπα τὰ προκαλέσαντα τὴν σύλληψιν, βεβαιωθῶσιν τὰ γεγονότα ἅτινα συνώδευσαν τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ τιμωρηθῶσιν οἱ ἀποδειχθεὶς ὁμοίως συκοφάνται καὶ τὰ ἐκτελέσαντα τὴν σύλληψιν τοῦ ὑπηκόου "Ελληνοῦ ἀστυνομικοῦ δ'οργανοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ τακρίριον τοῦτο δὲν μετεφράσθη εἰσέτι εἰς τὸ τουρκικόν, μόλις αὐριον θέλει ἐγχειρισθῆ. Ἄγνοῦ δὲ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.

Ὅχι ἤττον ἐπειδὴ ἡ σύλληψις τοῦ Καρατάσου καὶ τὸ τακρίριον τοῦ Διοικητηρίου ἔδωκαν χώραν εἰς τὴν καθ' ὅλην τὴν πόλιν διασπαρείσαν φήμην ὅτι ὁ ἐν ἀδείᾳ ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Καρατάσος, υἱὸς τοῦ γνωστοῦ εἰς τὰ μέρη ταῦτα Καρατάσου συνελήφθη ὡς δῆθεν ἐργαζόμενος κατὰ τοῦ καθεστῶτος, ἔκρινε δέον νὰ φέρω τὸ γεγονός τοῦτο εἰς γνώσιν ὁμῶν καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ καθοδηγήσετε ἐὰν ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως ὀφείλω νὰ ἐπιμείνω ἀπαυτῶν τὴν ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὅπως ἀποδειχθῶσι τὰ ἐλατήρια ὑφ' ὧν ὠρμήθη εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην ἡ ἀστυνομία καὶ ἐὰν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὴν διαβίβασιν τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Καρατάσου καὶ τοῦ τακρίριου μου καὶ εἰς τὰς προφορικὰς παραστάσεις ἃς ἔκαμα.

Εἰς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν εἶχα εἰπεῖ προφορικῶς ὅτι ὁ Καρατάσος δὲν εἶναι λιποτάκτης, ὅτι ἐνεκα ἰδιαιτέρων του ὑποθέσεων ταξιδεύει, ἀλλὰ ἀγνοῦ ἂν ὑπὸ ἀπεριόριστον ἢ περιορισμένην ἀδειαν, ὅτι ὁμοῦ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν στέργει νὰ παράγονται εἰς τὰς ἐγχωρίους Ὀθωμανικὰς Ἀρχὰς τοιαῦται ὑπόνοιαι κατὰ ὑπηκόων Ἑλλήνων καὶ μάλιστα ἀνηκόντων ὅπως δήποτε εἶς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὅτι αἱ ἐγχώριοι Ἀρχαὶ ὄφειλον, ἐὰν εἶχον ὑπονοίας, νὰ μοὶ τὰς ἀνακρινώσουν καὶ οὐχὶ νὰ προβῆ εἰς τὸ ἀδικαιολόγητον διάβημα τῆς συλλήψεως τοῦ Καρατάσου, ἀφοῦ δὲ προέβη εἰς τὴν σύλληψιν συνεπείᾳ τῶν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἐκφρασθεῖσων ὑπονοιῶν καθῆκον εἶχε νὰ μᾶς διαφωτίσῃ περὶ τῶν ὑπονοιῶν τούτων ἐὰν εἶναι βάσιμοι, ἄλλως νὰ ἐξελέγξῃ τὸ ἀβάσιμον αὐτῶν καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς παράγοντας ἐκεῖ τοιαύτας ὑπονοίας καὶ τοιαῦτα σκάνδαλα.

Φέρω δὲ συγχρόνως εἰς γνώσιν τοῦ Ὑπουργείου ὅτι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος

1. Ἐσωτερικὸ διαβατήριον.

Ἀγούστου 1872, ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἐπανειλημμένως ἐταξίδευσε με-
ταξὺ Θεσσαλονίκης, Ναούσης¹ καὶ Βερροίας, μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Βό-
λου, μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Ἄθωνος² ὅτε μὲν παρουσιαζόμενος εἰς τὸ Προ-
ξενεῖον θεωρῶν τὸ διαβατήριόν του, ὅτε δὲ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν καὶ οὕτως εἴ-
πεῖν λαθραίως. Ἐσχάτως διελθὼν ἐκ Βόλου διέμεινεν εἴκοσι περίπου ἡμέρας
προτιθέμενος, ὡς ἔλεγε, νὰ ἀπέλθῃ εἰς Λαρδανέλλια καὶ ἀνανεώσας ἐπὶ τούτου
ἐνταῦθα τὸ διαβατήριόν του. Ἀγνοῶ πρὸς τίνα σκοπὸν ἐπιχειρεῖ ὁ Καρατάσος
τὰ ταξίδια ταῦτα. Κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας μου πληροφορίας οὐδεὶς λόγος, οὐδεμία
πραΐξις του ἠδύνατο νὰ παράσχη εὐλόγους ὑπονοίας εἰς τὴν τοπικὴν Ἀρχήν.
Τοῦτο δὲ μόνον ἐκατηγόρησαν αὐτὸν τινες ὅτι ἐσύγχαζεν ἐπὶ πλεόν τοῦ δέοντος
εἰς οἰνοπνευματοπωλεῖα. Ὑπόνοιαί ἐπίσης παρήχθησαν δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ
εἰς ἐμὲ ὅτι πιθανὸν ἢ σύλληψίς του νὰ ἐσκόπει εἰς περαιτέρω προσβολὴν αὐτοῦ
καὶ ὅτι ὑπεκινήθη ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ Μεχμέτ Δορζὲ λόγῳ ἐκδικήσεως, διότι
τὸν ἀδελφόν του ὁ Τσάμης Καρατάσος πολιορκήσας ἐν Σνικιᾷ τὸ 1854 ἔκανσεν
ζῶντα μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Εἰς τὴν ὑπόνοιαν ταύτην
δίδουσιν χώραν ἄλλα μὲν τινὰ περιστατικά ἰδίως δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ Δορζῆς ἐζή-
τει ἐπιμόνος νὰ γνωρίσῃ τίς εἶναι ὁ Καρατάσος, μαθὼν δὲ ὅτι εὐρίσκετο ἐν τινι
οἰνοπνευματοπωλεῖᾳ εἰσηλθεν ἐν αὐτῷ καὶ ἀφοῦ παρετήρησεν αὐτὸν ἐξῆλθεν.
Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας συνέβη ἢ σύλληψίς του, ἀλλ' αἱ ὑπόνοιαί αὗται μόνον δι'
ἀνακρίσεως δύνανται νὰ ἐξελεγθοῦν.

Ἐπιειθέστατος
ὁ Πρόξενος
Κ. Βατικιώτης

Ἀντίγραφον

Ἐν Θεσσαλονίκη τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1873

Διαμαρτύρησις Ἀναστασίου Δ. Καρατάσου, ὑπηκόου Ἑλλήνου,
κατὰ τῆς Διοικητικῆς Ἀρχῆς Θεσσαλονίκης.

Πρὸς τὸ σεβαστὸν Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Θεσσαλονίκης.

Κύριε Πρόξενε.

Φέρω εἰς γνώσιν ὑμῶν ὅτι τὴν χθεσινὴν νύκτα, ἤτοι τὴν 5ην Φεβρουαρίου
ἐ. ἔ. ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 2αν μ.μ. τουρκιστὶ τῆς νυκτός³, ἔξωθεν τοῦ
ξενοδοχείου Βενεδέτου ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ τῆς πόλεως ὁδῷ, συνέβη πρὸς ἐμὲ

1. Ὁ Καρατάσος καταγόταν ἀπὸ τὴν Νάουσα.

2. Ἐπισημαίνουμε ὅτι κατὰ τὸ κίνημα τοῦ 1854 ὁ Τσάμης εἶχε στενὲς σχέσεις (θε-
τικὰς καὶ ἀρνητικὰς) μὲ τὸ Ἅγιον Ὅρος, τὸ σπουδαιότερο μέρος τῶν ἐπιχειρήσεών του
διεξήχθη μὲ βάση ἀγιορειτικὰ μετόχια (Βατοπεδίου στὴν Ὀρμούλια καὶ Χελανδαρίου
στὴν Κουμίτσα) καὶ ἐν τέλει διέφυγε πρὸς τὸ Βασίλειο μέσω Ἀγίου Ὁρους.

3. Περίπου 20.00'.

καί τινος ἄλλον Ζακυνθίου, Νικόλαον Βοῦλτσον, ἡ ἀκόλουθος ἐπίθεσις ἐκ μέ-
 ρους τῆς ἐπιτοπίου Ἀρχῆς ἄνευ λόγου οὐδενός, ἐνῶ συνομιλοῦσα ἔξωθι τοῦ
 ξενοδοχείου μὲ πλησίασαν πέντε ζαπιέδες¹ εἰς ἀξιοματικός και εἰς ἕτερος Ὄθω-
 μανός πολίτης ἀκόλουθος τοῦ Σελήμ μπέη και χωρὶς νὰ μὲ εἶπον οὔτε λέξιν
 μὲ ἤρπασαν ἀπὸ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματός μου ἐνῶ διαμαρτυροῦμαι δι
 εἶμαι ὑπήκοος Ἕλληρ και ὅτι πρέπει νὰ μὲ ὀδηγήσουν εἰς τὸ Προξενεῖον, αὐτοὶ
 ἐναντίον παντὸς νόμου και δικαίου μὲ ἔσυραν βιαίως και δίκην κακούργου εἰς τὸ
 Διοικητήριον, ὄχι διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀλλὰ ἀπὸ διαφόρους στενωποῦς μὲ ἀπό-
 φασιν φαίνεται νὰ μὲ κακοποιήσουν, μὲ ἔκαναν διαφόρους σωματικὰς ἔρευνας
 και μὲ ἀφῆρσαν μίαν ράβδον εὐρωπαϊκὴν, ἐν εἰκοσόφραγκον, τέσσαρα μετζι-
 τια², ἐν μπεσλίκι³, μίαν σιγαροθήκην ἐκ σμάλτου τὸ ἄνω μέρος, και τινας ιδιω-
 τικὰς ἐπιστολάς μου, μὲ κατεκράτησαν εἰς τὸ Διοικητήριον ἐπὶ δύο ὥρας παρα-
 νόμως, ἀφοῦ μὲ ἔκαμαν ἐκεῖ διαφόρους ἐρωτήσεις και ὕστερον μὲ ἀσφαλῆ συν-
 ὀδεῖαν μὲ ἀπέστειλαν εἰς τὸ Προξενεῖον, συνάμα ἐμπόδισαν βιαίως φίλους μου
 τινὰς ἀπὸ τοῦ νὰ δώσουν σιγμαιαν εἶδησιν εἰς τὸ Προξενεῖον, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου
 ὁ Σελήμ μπέης και ὁ ἀκόλουθός του ἐρράπισαν τὸν δηρητέην τοῦ οἰνοπώλου
 Δ. Καλευρᾶ, Θεοχάρην ὀνόματι, δραμόντα πρὸς τὸ Προξενεῖον πρὸς εἶδησιν.

Μετὰ τὸ αὐθαίρετον τοῦτο γεγονός και τὰς παρανόμους ταύτας πράξεις,
 ἐνῶ ἀνέμενον ἱκανοποιήσιν διὰ τὴν προσβολὴν ταύτην παρ' ἐλπίδα εἶδον νὰ μὲ
 κοινοποιηθῆ διὰ τοῦ παρ' ὑμῶν διευθενομένου Προξενεῖον τὸ περιεχόμενον
 ἐγγράφου τῆς ἐνταῦθα τοπικῆς Ἀρχῆς, δι' οὗ ὁ Διοικητῆς Θεσσαλονίκης αἰτεῖ
 νὰ ἀπομακρυνθῶ ἐντεῦθεν, ἄνευ λόγου.

Ὅθεν ἀπαντῶ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας προσκλήσεως, ἦν δὲν δύναμαι παρὰ νὰ
 σεβασθῶ, ὅτι ἡ ἐντεῦθεν ἀπομάκρυνσίς μου ζημοῖ σπουδαίως τὰ συμφέροντά
 μου, προσβάλλει τὴν ὑπόληψίν μου και ἀπὸ τοῦδε διαμαρτυροῦμαι και παρακαλῶ
 ὑμᾶς κύριε Πρόξενε, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε τὰ εἰκότα πρὸς ἱκανοποιή-
 σίν μου και διαβιβάσητε ἀντίγραφον τῆς παρουσίας μου πρὸς τὴν ἐνταῦθα διου-
 κητικὴν ἀρχὴν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἡ ἀνωτέρω πρᾶξις κύριε Πρόξενε, ὅσον βιαία και προμελετημένη
 ἐπῆρξεν τὸσον ἐστὶν παράνομος και ἄδικος καθ' ὅσον ἐνῶ μένω ἐνταῦθα ἀπὸ
 εἴκοσι ἡμερῶν, οὔτε προφορικῶς οὔτε ἐγγράφως εἰδοποίησαν τὴν Προξενικὴν
 ἀρχὴν. Ἡ πρᾶξις αὕτη πραχθεῖσα καθ' ἐνὸς φιλησύχου και ἐντίμου δηρκόου
 σας, προσβάλλει τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν και τὰς μεταξὺ τῆς ὁμοῦ ἐπικρα-
 τεῖας συνθήκας καθ' ὅσον παραβιάζει προσωπικὴν ἐλευθερίαν, τιμὴν, ζῶην και
 περιουσίαν ἐκείνων τῶν ὁποίων ἀρχετε.

Τελευτῶν παρακαλῶ τὸ σεβαστὸν Προξενεῖον ὅπως ἐνεργήσῃ νὰ ἀνακα-

1. Χωροφύλακες.
2. Ὑποδιαίρεση τοῦ γροσίου.
3. Πεντάγροσο.

ληφθῶσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἄτομα τῆς παρανόμου συλλήψεως καὶ κατακρατήσεώς μου, καὶ μὲ παρέξιη πᾶσαν ἱκανοποίησιν ἐπιβαλλομένην παρὰ τοῦ νόμου.

Ἐπιφυλαττόμενος ἐν καιρῷ πᾶσαν κατὰ τῶν αὐτονογῶν καὶ συνεργῶν τῶν ἀνωτέρω παρανόμων πράξεων δικαστικὴν ἀγωγὴν, ὑποσημειοῦμαι μὲ σέβας

(ὑπογραφῆ) Ἀναστάσιος Δημ. Καρατάσος

Ἐπιφυλαττόμενος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν

Ἀρ. Πρωτ. 1006

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Μαρτίου 1873

συνημ. 2

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν.

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσωμεν ὑμῖν ἐγκλείστος καὶ ἐπὶ ἐπιστροφῇ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 143 ἀναφορὰν τοῦ ἐν Θεσσαλονίᾳ Προξένου τῆς Α.Μ., σᾶς παρακαλοῦμεν δὲ ἀφοῦ λάβητε γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν ὁ περὶ οὗ πρόκειται Καρατάσος ἀνήκει εἰς τὸν Βασιλικὸν Στρατόν, ἂν ἐν γνῶσει ὑμῶν διατελεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ ὅτι ἄλλο σχετικὸν περὶ αὐτοῦ ὅπως ὀδηγηθῶμεν εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργείας μας.

Ἐντολῇ τοῦ Ἐπιφυλακτοῦ

ὁ Γ. Γραμματεὺς

Ἀριθμ. 5687

ἐπιστρέφεται μετὰ τῶν ἐγκλείστων πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐπιφυλακτοῦ, εἰς δὲ λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσωμεν ὅτι ὁ Ἀναστάσιος Καρατάσος ἀνήκει εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δυνάμιν τῶν ὑπεραριθμῶν μὲ τὸν Βαθμὸν τοῦ ἐπιλοχίου, ἀπῆλθεν μὲ ἄδεια διὰ τε τὸ ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν ἀπὸ τῆς 25ης Ἰουνίου 1871 μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους καθ' ἣν ἐδόθη αὐτῷ ἢ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεις ὥστε ὅτε οὗτος συνελήφθη καὶ ὑπέστη πάνθ' ὅσα ἐκ τῶν συνημμένων διαδηλοῦνται δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Ἀθήνησι τῇ 14ῃ Μαρτίου 1873

ὁ Ἐπιφυλακτὸς τῶν Στρατιωτικῶν

(ὑπογρ.) Δ. Γρίβας(ς)

Ἐπιτομή ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν¹
Ἄρ. Πρωτ. 1006-1948

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3ῃ Ἀπριλίου 1873

Πρὸς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Πρόξενον τῆς Α.Μ.

Ἐλήφθη ἡ ἐπ' ἀριθμὸν 143 ἔκθεσις ὑμῶν περὶ τῶν κατὰ τοῦ Ἀναστασίου Καρατάσου ἐπὶ τῆς αὐτόθι ἀστυνομίας ἐνεργηθέντων. Κατὰ τὰς πληροφορίες ἃς ἐλάβομεν παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ἐπιτομῆς ὁ Καρατάσος οὗτος ἀνήκων εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραρίθμων μετὰ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιλοχίου ἀπῆλθεν μὲ ἄδειαν διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ἀπὸ τῆς 26ης Ἰουνίου 1871 μέχρι τῆς 21ης Ἰουλίου παρελθόντος ἔτους, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ ἡ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἄφεςις ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συλλήψεώς του καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀστυνομικῶν μέτρων περὶ ὧν ἀναφέρετε δὲν ἀνήκεν πλέον εἰς τὰς τάξεις τοῦ Στρατοῦ.

Τὰς πληροφορίες ταύτας θέλετε λάβει ἐπ' ὄψιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνεννοούμενοι καὶ μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικῆς Πρεσβείας ἥτις κ.λ.π.

Ἐπιτομῆς Ἐπιτομῆς
ὁ Γ. Γραμματεὺς

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

1. Πρόκειται γιὰ πρόχειρο σημείωμα σχεδίου ἐγγράφου.

SUMMARY

I o a k e i m A. P a p a g e l o s, Adventure of Anastasios D. Karatassos in Thessaloniki in 1873.

We possess very little information on the family of Tsamis Karatassos, leader of the revolution in Chalkidiki in 1854. His eldest child (the total number of children unknown) was Anastasios. He was named after his grand father, the famous fighter of 1821, and he followed the family's profession, that of a soldier.

On 21 July 1872, he was discharged from the army holding the rank of sergeant major, and he set off on a series of journeys into Turkish dominated Greek regions, mainly in Macedonia. Because of the agonistic past of his family, those journeys attracted the interest of the Ottoman authorities, which arrested and questioned him in Thessaloniki on 5,2,1873. The day after the authorities demanded his expulsion back to the then Greek territory,

As there was no specific proof of any subversive activity of Karatassos, the possible reason for this incident was considered to be the intervention of a certain Mehmet Dorje. The latter one being the brother of the leader of the Ottoman forces in Sykia of Chalkidiki in 1854. It is known that Tsamis Karatassos annihilated the whole of the military body during the battle of Sykia, including the brother of Mehmet Dorje. On 13,2,1873 Karatassos left Thessaloniki for Konstantinople.

In this study there are also published five documents, which come from the Historical Archives of the Ministry of Interior of Greece, and which are referring to the adventure of Anastasios D. Karatassos.